

Finns det könsskillnader i hur länge militär personal stannar inom Försvarmakten?

Evelina Bonnier

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns skillnader i avgångstakt mellan kontinuerligt tjänstgörande kvinnor och män inom de tre personalkategorierna: gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K); specialistofficerare (SO/K); och officerare (OFF/K). I studien undersöks även om det finns könsskillnader i de fortsatta karriärvalen inom Försvarmakten efter avslutad tjänstgöring som GSS/K. Resultaten visar att kvinnor visserligen har kortare anställningstid som GSS/K än män, men att det inte finns någon könsskillnad i sannolikheten att stanna kvar som kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarmakten. Inte heller i analyserna av avgångstakt under den inledande karriären som SO/K och OFF/K återfinns tecken på könsskillnad. Försvarmakten rekommenderas därför i det fortsatta arbetet med att öka andelen kvinnor att fokusera på att öka inflödet.

Denna studie har genomförts inom ramen för del två av projektet ”Longitudinell studie av personalflödesfaktorer ur ett genderperspektiv” inom FoT militära professionen. Bakgrunden till projektet är Försvarmaktens utmaningar att rekrytera och behålla militära kvinnor samt indikationer på att kvinnor inte har samma möjligheter som män att utvecklas och göra militär karriär inom organisationen. Den här studien fokuserar på utmaningar att behålla militära kvinnor genom att analysera könsskillnader i avgångstakt med hjälp av så kallade överlevnadsanalyser.¹ Det är en statistisk metod för att skatta sannolikheten att kvarstå i anställning vid en given tidpunkt (t.ex. efter två års anställningstid). Resultaten presenteras i form av överlevnadskurvor (s.k. Kaplan-Meier-kurvor), vilka kan användas för att jämföra om det finns skillnader mellan två grupper (i detta fall kvinnor och män).

En utmaning i att fastställa skillnader i avgångstakt är att alla individers fullständiga anställningstid inte är känd vid mätillfället (i detta fall juli 2020) eftersom alla avgångar inte har inträffat än. De individer där det ännu är okänt hur länge de kommer att fortsätta sin anställning inom Försvarmakten, har vad som kallas för en censurerad anställningstid. Fördelen med att genomföra en överlevnadsanalys är att den tar hänsyn till att alla individer inte slutat ännu. Det ger därmed en bättre skattning av genomsnittlig anställningstid än vad vi kan få av en simpel jämförelse av anställningstid bland de kvinnor och män som redan slutat.

En utmaning som kvarstår är dock att den studerade tidsperioden för framförallt SO/K och OFF/K är relativt kort i förhållande till förväntad anställningstid, samt att antalet kvinnor är få. Generellt blir en skattning av överlevnadskurvor bättre ju fler observationer och ju större spridning i anställningstid som analysunderlaget innehåller. För GSS/K är detta inget problem: tillgänglig data innehåller ett förhållandevis stort antal kvinnor, och tidsperioden är tillräckligt lång för att fånga upp en nästintill fullständig karriär som GSS/K. Utmaningen gäller, som sagt, främst SO/K och OFF/K där tillgänglig data sträcker sig över en relativt kort tidsperiod (som mest fem år för SO/K och tio år för OFF/K), vilket innebär att antalet individer som hinner sluta är få och att spridningen i anställningstid därmed blir liten. Att upptäcka en statistiskt säkerställd könsskillnad för dessa två personalkategorier är därmed inte troligt, men analysen tjänar ändå ett syfte genom att visa hur stort antal yrkesofficerare som slutar under de inledande åren på sin officerskarriär.

Överlevnadsanalyserna genomförs separat för respektive personalkategori. För GSS/K undersöks om det finns könsskillnader i anställningstid inom personalkategorin, och om det finns könsskillnader i hur länge en individ som inleder sin karriär som GSS/K 2011–2018 stannar kvar som kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarmakten (oavsett personalkategori). För SO/K och OFF/K ligger fokus främst på det senare (dvs. anställningstid i Försvarmakten från anställning som SO/K respektive OFF/K).

¹ Se Bäckström, P. (2017). *Slutar gruppbefäl, soldater och sjömän som är kvinnor tidigare än de som är män?* FOI Memo 6012 för liknande överlevnadsanalys av GSS/K under tidsperioden 2011–2016.

Anställningstid inom respektive personalkategori beräknas som antal månader i rak tidsföljd en individ varit anställd som GSS/K, SO/K respektive OFF/K. Anställningstid inom Försvarsmakten beräknas som antal månader i rak tidsföljd som en individ varit kontinuerligt tjänstgörande inom någon av de tre militära personalkategorierna, i civil befattning (CVAT) eller varit officersaspirant (Offasp). En individ anses ha avslutat sin anställning inom Försvarsmakten om individen lämnat Försvarsmakten helt eller gått över till tidvis tjänstgöring (GSS/T, SO/T eller OFF/T).

Analysen baseras på data ur PRIO från 2010–2020

För analysen av GSS/K används avgångslistor från grundläggande militärutbildning, militär grundutbildning och värnplikt under perioderna 2011–2015 och 2017–2018.² Dessa matchas sedan med månatlig personaldata hämtad ur Försvarsmaktens verksamhetsledningssystem PRIO för tidsperioden januari 2011 till juli 2020. Urvalet begränsas till de individer som inte varit anställda inom Försvarsmakten före sin grundläggande militärutbildning. Det medför ett urval om 7 867 individer, varav 1 022 är kvinnor och 6 845 är män. Genomsnittlig ålder bland dessa vid anställning som GSS/K är 22 år för såväl kvinnor som män.

Analysen av SO/K utgår från listor över inskrivna på Specialistofficersutbildningen (SOU) under tidsperioden 2013–2018. Dessa matchas sedan med månatlig personaldata ur PRIO från januari 2014 till juli 2020. Totalt omfattar datamängden 1 460 individer, varav 179 är kvinnor och 1 281 är män. Av dessa tog 1 288 individer (147 kvinnor och 1 141 män) anställning som SO/K efter genomförd utbildning. Genomsnittlig ålder bland dessa är 26 år för kvinnor och 29 år för män, vilket är en statistiskt säkerställd könsskillnad.

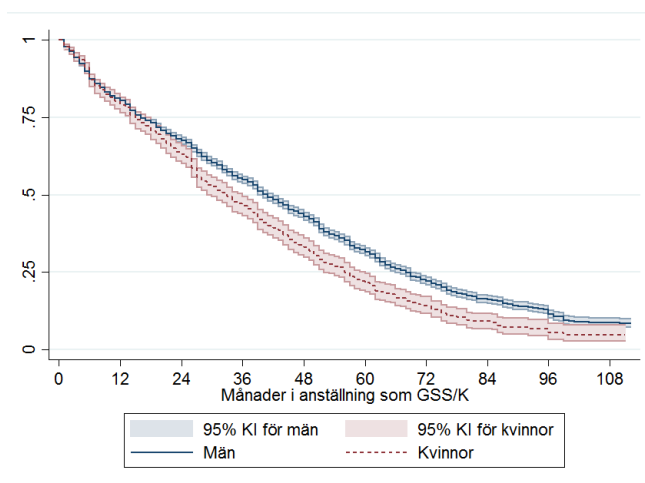
Analysen av OFF/K utgår från Officersprogrammets (OP) examineringslistor från 2010 till 2019, som sedan matchas med månatlig personaldata ur PRIO från januari 2010 till juli 2020. Totalt omfattar datamängden 1 060 individer (137 kvinnor och 923 män). Av dessa valde dock 60 individer (7 kvinnor och 53 män) att inte ta anställning som OFF/K efter genomförd utbildning. Det medför ett analysunderlag för OFF/K bestående av sammanlagt 1 000 individer (130 kvinnor och 870 män). Genomsnittlig ålder bland dessa var 26 år för såväl kvinnor som män.

2 I den tillgängliga datamängden finns inga uppgifter om utryckande från 2016. Det kan förklaras av att Försvarsmakten det året övergick från en 3 månader lång GMU till en 9 månader lång GU.

3 Ett log-rank test med nollhypotesen att överlevnadskurvorna för kvinnor och män är likadana, ger ett p-värde på nära noll procent, vilket innebär att nollhypotesen inte kan accepteras.

Kvinnor stannar kortare tid som GSS/K, men stannar lika länge som män inom Försvarsmakten.

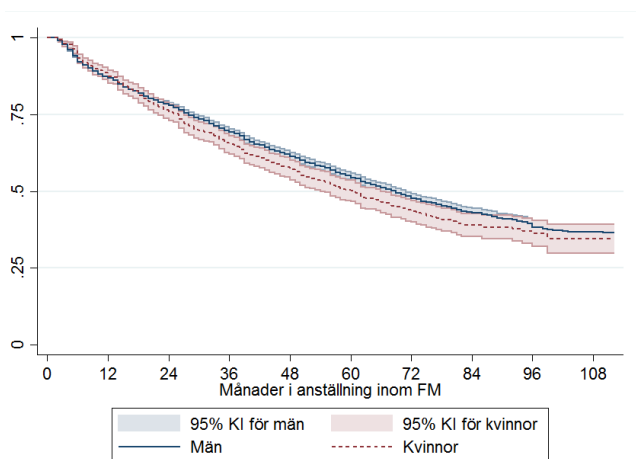
Figur 1 redovisar hur stor sannolikheten är att en kvinna respektive en man stannar kvar i anställning som GSS/K vid en given tidpunkt (som anges på den horisontella axeln). Som figuren visar uppstår en könsskillnad i avgångar ur personalkategorin efter 24 månaders anställningstid. Sannolikheten att en kvinna stannar kvar som GSS/K är då 68 procent, vilket är statistiskt signifikant lägre än motsvarande sannolikhet för män, på 72 procent.³ Denna könsskillnad ökar över tid och är efter fyra års anställning 10 procentenheter stor; 36 procent för kvinnor, jämfört med 46 procent för män.

Figur 1: Överlevnadskurvor för kvinnors och mäns tid i anställning som GSS/K (2011-2020).

Att sluta som GSS/K är dock inte detsamma som att sluta som heltidsanställd inom Försvarsmakten. Vissa väljer att läsa vidare till yrkesofficer (Offasp) för att sedan ta anställning som SO/K eller OFF/K, medan andra väljer att ta anställning i civil befattning (CVAT). Figur 2 redovisar en överlevnadsanalys baserad på tid som kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarsmakten (dvs. tid från anställning som GSS/K till tidpunkt för avgång från kontinuerlig tjänstgöring inom Försvarsmakten, oavsett personalkategori). Som framgår från figuren finns det då inte längre någon könsskillnad i sannolikheten att fortsätta vara

kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarsmakten. Det innebär att kvinnor går vidare från GSS/K till övriga personalkategorier snabbare än män, men att de i genomsnitt stannar som kontinuerligt tjänstgörande lika länge.

Figur 2: Överlevnadskurvor för kvinnors och mäns tid i anställning inom Försvarsmakten bland de som inledde sin karriär som GSS/K (2011-2020).

Inom vilken personalkategori tjänstgör då de kvinnor och män som lämnat GSS/K-kategorin men fortsatt är heltidsanställda inom Försvarsmakten (inkl. Offasp), och finns det några könsskillnader i dessa val? För att undersöka detta genomförs en Kolmogorov-Smirnov test på fördelningen av kvinnor respektive män över personalkategori och anställningsform i juli 2020 (presenterade i Tabell 1).

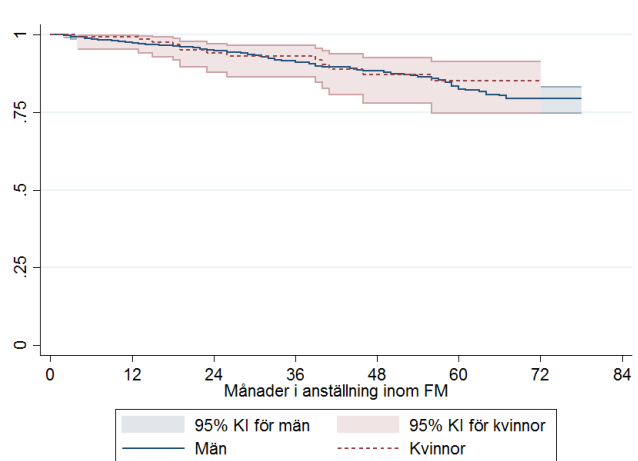
Tabell 1: Personalkategori i juli 2020 bland de som slutat som GSS/K.

Personalkategori	Kvinnor	Män
CVAT	22,2%	12,9%
Offasp	27,8%	33,8%
SO/K	29,9%	36,3%
OFF/K	20,1%	17,5%
Totalt	100%	100%
Antal	194	1 081

Resultatet ger ett p-värde på 9,2 procent, vilket ligger förhållandevis nära gränsvärdet för vad som vanligtvis anses vara statistiskt signifikant (5 procent). Detta kan bero på att det statistiska underlaget är för litet. Analysen bör därför upprepas nästa år då datamängden och därmed det statistiska underlaget blivit större.

Ingen könsskillnad i avgångstakt under den inledande delen av specialistofficerskarriären.

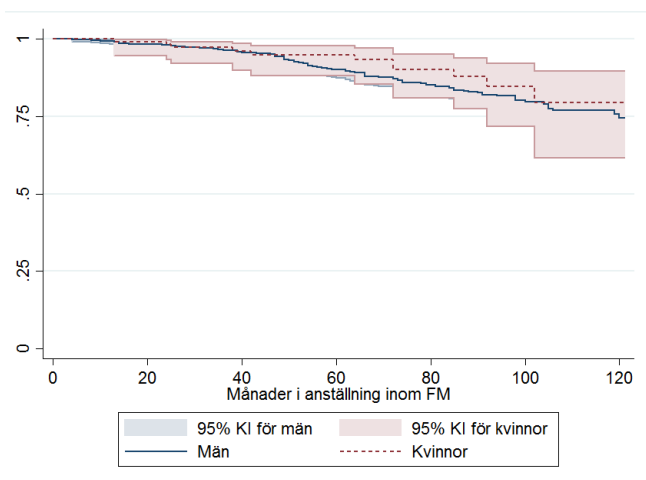
Av de 1 288 individer som tog anställning som SO/K efter genomförd SOU 2014–2018 hade 118 individer (13 kvinnor och 105 män) valt att lämna Försvarsmakten innan 1 juli 2020. Från Figur 3 kan utläsas att det inte föreligger någon könsskillnad i denna sannolikhet.

Figur 3: Överlevnadskurvor för SO/K kvinnors och mäns tid i anställning inom Försvarsmakten (2014-2020)

Ingen könsskillnad i avgångstakt under den inledande delen av officerskarriären

Av de totalt 1 000 kadetter som tog anställning som OFF/K efter genomförd OP 2015–2019, hade 163 individer (11 kvinnor och 119 män) valt att lämna Försvarsmakten innan 1 juli 2020. Som Figur 4 visar finns det inte några tecken på att sannolikheten att fortsätta sin anställning inom Försvarsmakten efter anställning som OFF/K skiljer sig åt mellan kvinnor och män.

Figur 4: Överlevnadskurvor för OFF/K kvinnors och mäns tid i anställning inom Försvarsmakten (2010-2020).

Slutsats

Denna studie undersöker med hjälp av överlevnadsanalys om det finns skillnader i hur länge militära kvinnor och män stannar som kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarsmakten. I studien genomförs även ett Kolmogorov-Smirnov test för att undersöka om det finns köns-

skillnader i karriärval efter avslutad anställning som GSS/K.

Resultaten visar att det inte finns några könsskillnader i avgångstakt. Kvinnor stannar visserligen kortare tid än män som GSS/K, men har samma sannolikhet att stanna kvar som kontinuerligt tjänstgörande inom Försvarsmakten. Däremot pekar analysen av fortsatta karriärval bland GSS/K på att det kan finnas vissa könsskillnader. Det statistiska underlaget är dock inte tillräckligt stort för att med säkerhet kunna fastställa detta. Analysen bör därför upprepas när tidserien och därmed det statistiska underlaget blivit större.

När det gäller anställningstid bland yrkesofficerare återfinns inte heller där några könsskillnader i avgångstakt. Denna analys har dock baserats på en relativt kort tidsperiod i förhållande till förväntad anställningstid som yrkesofficer. Det är därmed möjligt att potentiella könsskillnader kan uppstå längre fram i karriären.

Att avgångstakten inte skiljer sig åt mellan militära kvinnor och män är positivt för det myndighetsuppdrag som Försvarsmakten har att öka andelen kvinnor. I det fortsatta arbetet med detta uppdrag rekommenderas Försvarsmakten därför att framförallt fokusera på att öka inflödet av kvinnor. ■